

Barnet i fokus – uansett

Ragnhild E. Pettersen
psykologspesialist

Einar Salvesen

Kari Killén

Kjell Olaf Edvartsen

Trude HoffEster Solberg

Altfor få bekymrer seg for de barna som lider omsorgssvikt under offentlig omsorg.

BARNEVERN

NETTVERK FOR KVALITET i barnevern (KIB) er glade for at FOSAP i juniutgaven av Psykologtidsskriftet kom på banen og offentlig kommenterte barnevernsfeltet og barnevernspolitikk, noe som var på høy tid. Det er forhåpentligvis starten på et tydelig faglig engasjement på området. KIB er opptatt av at psykologer spesielt har et viktig ansvar for å varsle om feil og mangler.

Akutt behov for bedre kompetanse

Manglende kompetanse er en av årsakene til at barn ikke får den hjelpen de trenger, at barn utsettes for overgrep, at barns signaler ikke blir tatt på alvor, og at barn blir feilaktig plassert. Dette er en bekymring sentrale aktører må ta langt mer på alvor enn de til nå har gjort. Kravene til kompetanse og kvalitet i barnevernet er ikke tydeliggjort, og det er heller ikke gitt beskrivelse av hvilken kunnskapsbasert forståelse og relasjonskompetanse som er nødvendig. Innenfor barnevernsområdet får det store konsekvenser for barn og familier dersom feil begås eller beslutninger tas på sviktende grunnlag. Nulltoleranse for feil bør være en målsetting, og treffsikkerheten bør økes i både barnevernets og de sakkyndiges vurderinger. Det forutsetter et barnevernssystem som er åpent for kritikk, og som har feilhåndteringssystemer. En holdningsendring der det jobbes mye mer sammen med familien og barnets nettverk, må tilstrebes.

Barneperspektivet

KIB stiller spørsmål ved hvorfor få bekymrer seg for de barna som lider omsorgssvikt under offentlig omsorg. Barn i fosterhjem har en forhøyet risiko for å utsettes for overgrep, vold og emosjonell omsorgssvikt. I tillegg er det store omkostninger forbundet med offentlig omsorg. En nypublisert artikkel viser at fosterbarn i Norden strever på svært mange områder (Kääriälä og Hiilamo 2017). Nettopp fordi det er store mangler også med offentlig omsorg, er det viktig at vi alle har et kritisk blikk på beslutninger omkring familier, barn og hvordan deres oppvekst skal være.

KIB ønsker en sakkyndigordning som i langt større grad sikrer habilitet og troverdighet, også hos den private part

I Glassjenta-saken var det ingen fagpersoner som varslet. Først da media ble interessert i saken, ble den gjenstand for offentlig debatt. Mange fagpersoner må både ha medvirket til og visst om de overgrep jenta ble utsatt for. Saken hadde også vært klaget inn til Fylkesmannen uten at det i første omgang ble avdekket noe kritikkverdige. Barneperspektivet omhandler slik vi ser det, også å ha bekymring for alle de barna som er under offentlig omsorg, og som ikke har det bra. Det er ingen motsetning i å prøve å også gi disse barna en stemme samtidig som vi er klar over at det finnes barn som ikke får hjelp, og som systemet på ingen måte klarer å fange opp.

Økning i akuttvedtak

KIB er spesielt bekymret for økende bruk av akuttvedtak, for manglende forståelse og ivaretagelse av barns nettverk, tilhørighet og kulturelle identitet, og for manglende respekt for barnets og foreldrenes grunnleggende menneskerettigheter. FOSAP mener det er å sparke inn åpne dører. Allerede i 2008 var Barne- og likestillingsdepartementet bekymret for en økende bruk av akuttvedtak og sendte rundskriv til kommunene. Etter dette har akuttvedtak økt med 60 prosent. Selv om temaet er «satt på dagsorden», skjer det lite endring. Det hjelper ikke de barna som opplever traumer etter statens inngrep at «det er satt på dagsorden».

Kommunene pålegges nå å utrede barnets nettverk etter en omsorgsovertakelse, men det er ikke foreslått konsekvenser dersom kommunene ikke etterkommer dette. KIB bemerker også at Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD) har kommunisert ni barnevernssaker mot Norge og som Norge må svare for, noe som er helt unikt i EMDs historie. Beskyttelse av barnet må også innebære å respektere barnets menneskerettigheter.

Sakkyndiges rolle

KIB er enig med FOSAP i at sakkyndige kan bidra med gode faglige perspektiv i dette feltet. KIB ønsker en sakkyndigordning som i langt større grad sikrer habilitet og troverdighet, også hos den private part. Ingen er tjent med en sakkyndigordning der psykologer opptrer eller oppfattes som lakeier for barnevernet, eller der privat part oppfatter at psykologer er inhabile. I evalueringen av Barnesakkyndig kommisjon (BSK) gjort i 2016, fremkommer det at privat part har lite tiltro til de sakkyndige og hvordan disse oppnevnes. KIB mener at BSK ikke sikrer rettsikkerheten for hverken barn eller foreldre, men gir en illusjon om faglig kvalitet i rapportene som domstolen kan lene seg på. BSK forholder seg kun til rapporten og ikke det bakenforliggende faktagrunnlag. Ressursene som brukes via BSK kunne med fordel brukes til veiledningsprogrammer for sakkyndige.

Varslere

Det er vanskelig å være varslere om feil i barnevernssystemet. KIB får mange henvendelser fra sakkyndige og private konsulenter som formidler sin støtte. De opplyser at de er redde for å være uenige med barnevernet, for da vil de ikke få nye oppdrag. FOSAP burde som en viktig aktør for sakkyndige ønske kritikk velkommen.

KIB ser frem til Helsetilsynets gjennomgang av 100 enkeltsaker. Fagpersonene bak den offisielle bekymringsmeldingen har vært pådrivere for å få i stand denne. Hverken FOSAP eller NPF har vært initiativtakere til dette og ei heller ytret noen faglig bekymring om forholdene i barnevernet.

Det er påfallende få brukerstemmer som ønskes velkommen, særlig dersom de ikke tar til orde for barnevernets vellykkethet. Det er da et paradoks at staten har utbetalt 1,2 milliarder i erstatning til tidligere barnevernsbarn. KIB etterlyser mer mot og nytenkning fra sentrale aktører. Et godt barnevern må ha store ambisjoner på vegne av barna vi skal hjelpe. KIB ønsker å bidra til dette og vil gjerne ha FOSAP med på laget.